

Huippukengittäjät töissä

Taontataito, huolellisuus ja nopeus olivat valttia, kun eurooppalaiset kengittäjät kilpailivat paremmuudesta toukokuussa. Mestaruuden voitti vasta 26-vuotias britti Steven Beane. Paras suomalainen, Rauno Puronen, oli 18.

Lähes ujonoloinen Beane oli kengityskilpailuun osallistuneiden 50 sepän joukossa poikkeus sikäli, että kertoi työskentelevänsä kotioiloissa ainoastaan harraste- ja lemmikkihevosten parissa. Siitä huolimatta, että taskussa on jo MM -hopeakin.

- Kengitän viisi tai kuusi hevosta päivässä, hän arvioi.

- Lisäksi harjoittelen erikseen taontaa. Perustaidot siihen olen oppinut paitsi koulussa, myös toimiessani useamman vuoden ajan vanhemman sepän kisällinä. Itse omin käsin tekeminen on mielestäni se kaikkein paras tapa opiskella kengitystä.

Suomessa taontataito on unohtunut

Ypäjän Euroopan mestaruuskilpailuun osallistui seppiä yhdestätoista eri maasta. Kilpailujen pitkäntähtäimen tavoitteena on aikaansaada yhtenäinen eurooppalainen standardi kengitysseppien koulutukselle ja luvanvarais- ta kaikki alan toiminta. Pisimmällä tässä suunnassa ollaan nimenomaan vanhimman hevuskulttuurin omaavissa valtioissa kuten Englannissa, Hollannissa ja Ranskassa. Näissä maissa kenkien takominen paikan päällä kutakin hevosta varten on vielä normaalia ja taito useimpien seppien hal-

Jokaisella kilpailijalla oli Steven Beanen tapaan käytössään oma ahjo. Ahjon lämpötila nostettiin työskentelyn ajaksi noin 1000-1100 asteeseen, jolloin rauta kuumenee nopeasti, mutta ei sula. Jos rautaa hehkuttaa ahjossa liian pitkään, voi rauta ns. "palaa". Tällöin siitä tulee hyvin epätasainen ja vaikeasti viimeisteltävä.

Kun kenkä on saatu halutun muotoiseksi, siihen lyödään uratalalla naulaura.

Ranskalainen Stéphane Bréhin tosin käytti omassa työssään uran lyömiseen naulanupotustaltoa. Tuloksena hienot 8,5 pistettä.

Ypäjällä

litseä. Suomessa asia on päinvastoin.

- Meillä on vain muutama sepä, joilla on takomisen harjoitteluun tarvittava paja, kertoo Thomas von Troil. Hän osallistui EM-tason kilpailuihin nyt ensimmäistä kertaa tuloksenaan 22. sija. Takomista hän oli käynyt erikseen harjoittelemassa jo useamman viikon ajan.

Miksi sepän sitten on tärkeää osata tehdä kenkä itse?

- Ensinnäkin se kehittää silmää nähdä hevosen kavion olennainen muoto ja toiseksi opettaa tuntemaan raudan ominaisuudet. Niiden ymmärtäminen on tärkeää, jos haluaa vetää esimerkiksi jonkun tietyn kengän kulumisesta oikeat johtopäätökset. Ja aina voi vastaan tulla myös sen verran erikoinen kavio, että se kenkä on yksinkertaisesti pakko osata taikoa itse.

Kilpailussa on neljä osakoetta

Kengityskilpailuissa kunkin maan parhaat sepät joutuivat neljän erilaisen tehtävän eteen. Ensimmäisessä osakokeessa, joka oli yllätysluokka, tehtäväksi tuli valmistaa orsikenkä. Kenkää käytetään tukemaan kavion kantaosaa hevosil-

Tulokset, Ypäjä 12.-13.5.2006

Seppiä Euroopan mestaruus

1) Steven Beane, Iso-Britannia, 376,70, **2)** Gert Jan Selm, Hollanti 365,30, **3)** Niklas Petterson, Ruotsi, 342,60, ... **18)** Raulo Puronen, Suomi, 312,05, **19)** Kyösti Rantanen 304,90, **22)** Thomas von Troil, Suomi, 303,30, **33)** Jaakko Granström, Suomi, 229,30.

la, jotka ovat loukanneet vuohisnivelenensä tai saaneet jännevamman. Aikaa tehtävään oli vajaa tunti. Samana päivänä suoritettu toinen osakoe oli takajalan kengitys. Osallistujat olivat saaneet tietää tehtävän vaatimat kenkätyypit kaksi kuukautta ennen kilpailua.

Toinen kilpailupäivä alkoi etujalan kengityksellä. Tehtävään kuului lisäksi yksi erikoiskenkä. Kilpailun viimeinen osakoe oli Eagle Eye eli kotkansiilmäluokka. Siinä jokai-

sen kilpailijan eteen tuotiin nähtäväksi hevonen, jolta oli irrotettu yksi kenkä. Kilpailija sai katsoa kavion pohjaa kahden metrin päästä kymmenen sekunnin ajan. Sitten hänellä oli 15 minuuttia aikaa valmistaa kavioon sopivaksi katsomansa kenkä.

Tuomareiden arviot kymmenysten tarkkuudella

Taontaa vaativissa luokissa kaksi ulkomaista tuomaria, hollantilainen Joop Wijnen ja ranskalainen Dennis Leveillard arvioivat kengän naulauran ja naulanreiät, mittojen oikeellisuuden, kantojen ja käännteiden muodon sekä kengän tasaisuuden ja viimeistelyn. Toisessa ja kolmannessa luokassa tehdystä varsinaisesta kavion kengityksestä arvosteltiin neljä kohtaa: vuolu, kenkä, kengän sovitus ja naulaus.

Jo useaan kertaan sekä kurssinvetäjänä että tuomarina Suomessa vierailut Leveillard sanoi, että arvioinnissa oli pakko käyttää kymmenyksiä.

- Tällä kertaa mukana oli muutama kilpailuissa vähän uudempi valtio kuten Espanja, mutta yleensä ottaen huippukengittäjien työt ovat kilpailuissa hyvin tasaista laa-

"Naulauksessa tärkein asia on se, että naulojen paikat ovat kaviossa olevaan valkoviivaan nähden oikeassa paikassa," muistuttaa von Troil. "Myös naulojen suuntaus kavioseinänsä mukaan on oleellista. Pienempi kulma varpaalla ja suurempi kannoilla. Jos naula menee marto- eli verikavioon on selvää, että hevonen reagoi siihen välittömästi. Jos martokavioon mennyt naula ei poisteta heti seurauksena on kaviopaise."

Norjan Dag Reiersen tutki pitkään kilpakumppaneidensa kengänkiinnitystapoja. Useimmiten kenkä kiinnitetään 6-8 naulalla. Nauloja ei tulisi ilman pakottavaa syytä laittaa kavion leveimmän kohdan takapuolelle, jotta kaviomekanismin maksimaalinen toiminta taataan myös kavion ollessa kengitetty. Jos naulanpäät kotkataan huolimattomasti, kenkä löystyy ja irtoaa hyvinkin nopeasti.

tua. Periaatteessa arvosteluasteikko on nolasta kymmeneen, mutta kymmenyksiä on annettava, jotta seppiä välillä saadaan eroja. Ja heiltä on myös vaadittava nopeutta. Jos katsot viimeisen eli nopeus- ja tarkkuusluokan tuloksia huomaa, että kuuden parhaan kengittäjän pisteet kengän sopivuudesta ovat viidentoista minuutin aikarajasta huolimatta kolmen kymmenyksen sisällä. Se kertoo kilpailijoiden ammattitaidosta.

Oppia toisten työskentelystä

Suomalaisista kilpailijoista yksittäisen osakokeen parhaaseen tulokseen ylsi sairaskengityksiin erikoistunut Jaakko Granström, jonka tulos (89%) oli Eagle Eye -luokan kolmanneksi paras. Itse mestaruuskisassa Granström jäi kuitenkin sijalle 27, koska luokan kaksi kengitystulos meni nolille hänen epäonnistuttuaan etujalan vuolussa. Von Troil oli ensimmäisessä luokassa 12., mutta arvosti itse kolmannessa osakilpailussa takajalan vuolusta saamaansa yhdeksikköä kaikkein eniten.

- Olin kolmessa ensimmäisessä luokassa omalla tasollani, mutta viimeinen meni mielestäni turhan heikosti, harmitteli Troil.

- Jokaisen luokan jälkeen käy-

tin kaiken annetun ajan kansakilpailijoiden työn arviointiin ja yritin ottaa opiksi sekä heidän virheitään että onnistumisistaan. Illalla sitten juttelimme vielä asunnolla ulkomaisten kollegojen kanssa. Se oli ehkä koko kisan parasta antia. Vaikka no, rehellisyyden nimissä täytyy kyllä sanoa, että entisenä urheilijana pidän myös itse kilpailutilanteesta. Kärkikymmenikköön on tarkoitus joskus päästä, mutta siihen tarvitaan lisää rutiinia.

50 ammattitutkinnon suorittanutta

Kymmenen vuotta päätyökseen kengittänyt von Troil on yksi noin viidestäkymmenestä suomalaisesta kengitysepästä, jotka ovat suorittaneet alan ammattitutkinnon. Kun häneltä kysyy, miksi asiakkaan pitäisi kiinnittää sepän opintoihin huomiota, vastaus tulee nopeasti.

- Siinä missä harrastelija muutamassa minuutissa laittaa kengän kiinni, ammattilainen miettii erikseen, miten, miksi, ja millä tavalla se kenkä juuri sinun hevosellesi kannattaa laittaa. Ammattilaisen on myös asiantuntemustaan hyväksikäyttäen helpompi löytää hevoselle luonnollinen tasapaino sekä oikeista mahdollisista virheistä kavioiden.

Kilpailujen viimeinen luokka, Eagle Eye, pudotti siihen asti hyvin menestyneen Aksel Viben kokonaistuloksissa kahdeksanneksi. Kuvassa hän on tosin vasta aloittamassa luokkaa ja saa katsoa muutoin lippalakin alla piilossa ollutta kengitettävää kaviota 10 sekunnin ajan.

Kilpailujen pisteytys oli erittäin tarkkaa, jokainen luokka ratkesi vain kymmenyksien eroon. Hollantilainen tuomari Joop Wijnen oli suomalaisille entuudestaan tuttu, sillä hän on käynyt täällä aikaisemminkin mm. vetämässä useita seppäyhdistyksen kursseja.

Epäonnistuneesta tai väärin tehdystä kengityksestä aiheutuvia yleisimpiä ongelmia ovat naulanpainamat ja erilaiset halkeamat. Troil selittää, että näitä ennakkoivaisia taitoja kysyttiin Ypäjän kilpailussakin.

- Vaikeinta on tietysti löytää kengälle se oikea muoto. Parasta on, jos kenkä ylittää kavion sen leveimmän kohdan takaa noin kahdella, kolmella millillä. Jos kenkä on liian ahdas, se saattaa aiheuttaa kaviohaaleamia, allekaatuneen kavion ja kaikkea siltä väliltä.

Tuomarit kiinnittivät erityistä huomiota nimenomaan naulan-

reikiin ja niiden sijoitteluun. Miksi-
kö? Jos ne ovat liian sisällä, vaara-
na on naulanpainaama, ja jos taas
liian ulkona, niin kavion alareunat
rispaantuvat helposti rikki.

Hevosopisto tarjosi hevoset

Kilpailun jäljiltä Ypäjällä käysken-
telee nyt 35 taatusti erinomaisesti
kengitettyä suomenhevosta. He-
vosopisto tarjosi ne ja omia kengi-
tysoppilaitaan kilpailijoiden avuksi.
Oppilaiden tehtävä hevosten
kiinnipitäjinä Derby -ravintolan ti-
loissa käydyin kilpailun aikana oli-
kin erittäin tärkeä. Ranskalainen
Stephane Bréhin, vuoden 2004
EM -hopeamitalisti ja tämän vuo-
den kilpailun viitonen, kehui Suo-
mea estottomasti.

- Hevoset käyttäytyivät koko kil-
pailun ajan mallikelpoisesti ja ni-
iden kavioaines oli hyvää laatua.
Tottakai pieniä eroavaisuuksiakin
oli, mutta hevoset jaettiin meille
arvalla, joten ei siinä kenelläkään
ollut mitään sanomista. Itse asias-
sa kun minulle kerrottiin, että näi-
den hevosten kavioita ovat aiem-
min hoitaneet Hevosopiston oppi-
laat, totesin, että jos Suomessa alal-
le vasta aikovat tekevät näin hyvää
jälkeä, itse ammattilaisten osaami-
sen on oltava todella huippua. ♦

Kilpailuun osallistuneet 44 seppää kengittivät yhteensä 35 suomenhevosta. Hevosten kiinnipitäjinä toimivat Hevosopiston seppäoppilaat ja työntekijät. Hevosten hyvä käytös ja kavioiden laatu saivat ulkomaisilta osallistujilta runsaasti kiittävää palautetta.

**Kengittäjien yhteystietoja nettisivuilta
www.suomenkengityssepat.fi**

Yleisössä näkyi useampia eläinlääkäreitä ja hevoshierojia Pauli Grönberg (vas.) oli lahjoittanut kilpailun palkinnoiksi kirjoittamiaan Hevosen ABC-kirjoja. Sekä Grönbergin että hänen keskustelukumppaninaan olleen kengittäjä Artto Kosken mielestä kilpailu oli ainutlaatuinen mahdollisuus nähdä huippukengittäjät työssään.

Kouluratsastajien A -renkaan leirillä Ypäjällä ollut Kimmo Sulkala (vas.) oli yleisön joukossa kannustamassa "omaa" kenkääjäänsä. Von Troil sanoi, että jokaisen hevosenomistajan kaapista pitäisi Sulkalan esimerkin mukaan löytyä ainakin vuolupuukko, vasara, kotkauspihdit sekä raspi. Jos haluaa itse lyödä irtokenkiä kavionleikkuutongit, lyömäveitsi, hohtimet, nahkanuija ja purkurautaa kannattaa myös hankkia.